

อิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา

Influences of beliefs on Phra That Hariphunchai of Lanna Buddhists

พระครูใบฎีกาณัฐนันท์ ฉันทสีโล (ไชยยายอง)

Phrakhrubaidika Nattanan Chandasilo (Chaiyayong)

วัดพระธาตุหริภุญไชย จังหวัดลำพูน

Wat Phra That Hariphunchai, Lamphun Province

Email :

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา จากการศึกษาพบว่า ชาวล้านนามีความเชื่อหลายประเภท เช่น ความเชื่อเรื่องผี สาง เทวดา ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ จนเมื่อได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา จึงมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกรรม เรื่องบุญ-บาป สำหรับความเชื่อเรื่องพระธาตุนั้น เป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาโดยตรง ชาวล้านนาเชื่อว่า พระธาตุเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า พระธาตุหริภุญชัย เป็นพระธาตุสำคัญในล้านนา สร้างก่อนสมัยพระนางจามเทวี เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของคนที่เกิดปีระกา (ไก่) ชาวล้านนาได้เคารพนับถือและสักการะพระธาตุหริภุญชัยมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิดอิทธิพลต่อสังคมในด้านต่างๆ คือ 1. ด้านวิถีชีวิต 2. ด้านสังคม 3. ด้านประเพณี วัฒนธรรม และ 4. ด้านเศรษฐกิจ

คำสำคัญ : ความเชื่อ, พระธาตุหริภุญชัย, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article aims to study the influence of beliefs on Phra That Hariphunchai among Lanna Buddhists. The study found that Lanna people have many types of beliefs, such as beliefs in ghosts, angels, superstitions, and astrology. When they were influenced by Buddhism, they believed in karma, merit and sin. As for the belief in Phra That, it was a belief that was directly influenced by Buddhism. Lanna people believe that Phra That is a symbol of the Lord Buddha. Phra That Hariphunchai is the most important Phra That in Lanna, built before the reign of Queen Chamadevi. It is the Phra That for people who born in the year of the Rooster. Lanna people have respected and paid homage to Phra That Hariphunchai

for a long time, which has influenced society in various aspects: 1. way of life 2. society 3. traditions or culture, and 4. economy.

Keywords: beliefs, Phra That Hariphunchai, Buddhism

บทนำ

ลำพูนเป็นเมืองต้นแบบแห่งวัฒนธรรม มีพระบรมธาตุหริภุญชัยอันศักดิ์สิทธิ์อายุมากกว่า 1,000 ปี ซึ่งเป็นหนึ่งในแปดจอมเจดีย์แห่งสยามตามทีล้นเกล้ารัชกาลที่ 4 ได้ทรงกำหนดไว้ว่า พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ภายหลังจากที่ครองราชย์แล้ว ต้องเสด็จมากราบนมัสการพระบรมธาตุทั้ง 8 หรือ “จอมเจดีย์แห่งสยาม” เนื่องจากเป็นเจดีย์ที่อยู่เหนือเจดีย์ทั้งปวง จอมเจดีย์ทั้ง 8 แห่งภาคเหนือ ได้แก่ พระบรมธาตุหริภุญชัย ภาคใต้ ได้แก่ พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ พระธาตุพนม ภาคกลาง ได้แก่ พระปฐมเจดีย์ และอีก 4 องค์ ที่เหลือจะเป็นพระเจดีย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับ “ราชธานีโบราณ” อันเป็นต้นกำเนิดราชวงศ์จักรี ได้แก่ ราชธานีศรีอยุธยา กำหนดให้เจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคลเป็นจอมเจดีย์ ราชธานีศรีสุโขทัย กำหนดให้พระบรมธาตุวัดช้างล้อม พร้อมด้วยพระศรีรัตนมหาธาตุเขลียงแห่งศรีสัชชนาลัยเป็นจอมเจดีย์ และสุดท้ายราชธานีศรีละโว้ กำหนดให้พระเจดีย์รัตนมหาธาตุ เมืองลพบุรีเป็นอีกจอมเจดีย์ (พินิจ หาญพาณิชย์ และคณะ, 2555 : 4) พระบรมธาตุหริภุญชัย เป็นพระเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นส่วนพระอัฐิเบื้องธารพระโมลี พระอัฐิเบื้องพระทรวง พระอัฐิพระองค์ลี และพระธาตุองค์อื่นๆ อีกเต็มบาตรหนึ่งในจอมเจดีย์ 8 แห่งของประเทศไทย ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงจัดไว้ว่าเป็นปูชนียสถานสำคัญที่สุดของไทยในแง่ที่เป็นเจดีย์ที่สร้างก่อนพระเจดีย์องค์อื่นในแคว้นล้านนาไทย (พระศรีธรรมโสภณ, 2550 : 11) การไหว้พระธาตุหริภุญชัย เพื่อรับพรให้พระบรมธาตุปกเกล้าคุ้มเกล้า เป็นปูชนียสถานที่บ่งบอกความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ณ อาณาจักรหริภุญชัย เป็นที่ประดิษฐานพระเกศธาตุบรรจุในโกศทองคำ ทั้งยังเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ประจำปีเกิดของผู้เกิดปีระกา (ดิเรก ก้อนกลีบและคณะ, ม.ป.ป. : 40) คติการบูชาพระธาตุปีเกิดและตำนานที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นถึงการแผ่ขยายของ ศาสนาพุทธ ในดินแดนประเทศไทยมาแต่ครั้งโบราณกาล นอกจากนี้การสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ ยังสัมพันธ์กับการเกิดชุมชนเมืองต่างๆ อันก่อให้เกิดคตินิยมเชื่อและวัฒนธรรมร่วมกันของผู้คนที่หลากหลายชาติพันธุ์ โดยมีพระบรมธาตุเจดีย์และสิ่งสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจ จะเห็นได้ว่าพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพ สักการบูชาของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป จึงมีอิทธิพลทั้งภายนอกและภายในจิตใจของผู้ศรัทธา ส่งผลต่อวิถีชีวิต สังคม ประเพณีวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ตลอดจนการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน

พระธาตุหริภุญชัยได้รับการนับถือและยกย่องว่าศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่ยุคแรกเริ่มสมัยหริภุญชัยแล้ว และเห็นได้ชัดเมื่อครั้งที่พญามังรายยึดเมืองหริภุญชัยได้แล้ว แต่พระองค์ไม่ได้ตั้งเมืองที่นี่ เนื่องจากทรงนับถือว่าเป็นเมืองพระธาตุนันท์ศักดิ์สิทธิ์ และเนื่องจากพระธาตุหริภุญชัยได้รับยกย่องให้เป็นศูนย์กลางแห่งความศรัทธาสูงสุดของล้านนาอย่างยาวนาน (สุรชัย จงจิตงาม, 2555 : 72) ส่งผลให้เกิดความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อหลากหลายมิติ ทั้งความเชื่อชาวล้านนาที่มีอยู่เดิม วิถีชีวิต สังคม ประเพณีวัฒนธรรม เศรษฐกิจ

เนื้อหา

1. ความเชื่อชาวล้านนา

สังคมล้านนามีสภาพเป็นสังคมที่เคยดำรงอยู่ในจารีตดั้งเดิม อันประกอบไปด้วยอุดมการณ์และคติความเชื่อ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะบางประการ ในแง่อุดมการณ์และคติความเชื่อของชาวล้านนา พบว่า มีการผสมผสานความเชื่อทั้งพุทธ พราหมณ์ และผีหรือความเชื่อทางไสยศาสตร์เข้าด้วยกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ชาวล้านนา โดยเฉพาะในเขตชนบทและกลุ่มชนต่างๆ เชื้อชาติต่างๆ ที่อาศัยในล้านนามีชีวิตผูกพันอยู่กับความเชื่อเรื่องของบุญกรรม และอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งแสดงออกทางประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวล้านนา เพื่อเสริมสร้างให้ชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการจัดระบบความสัมพันธ์ภายใต้ความเชื่อเหล่านี้ และทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม ตลอดจนเป็นสื่อกลางที่จะทำให้ชาวบ้านหลุดพ้นจากเคราะห์ภัย และประกอบกิจกรรมที่เป็นบุญเป็นกุศล (โสภา ชานะมูล, 2534 : 87) ความเชื่อพื้นฐานของชาวล้านนาจึงปรากฏให้เห็นเด่นชัด ดังที่ วิโรจน์ อินทนนท์ ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางความคิดและความเชื่อของชาวล้านนาว่า เนื่องจากคนล้านนาประกอบด้วยกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์ จึงมีลักษณะความคิดและความเชื่อที่แตกต่างกัน แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม คนล้านนาก็มีความคิดและความเชื่อที่เป็นลักษณะร่วมกันได้อยู่หลายประการด้วยกัน ดังนี้ (วิโรจน์ อินทนนท์, 2554 : 6)

1) ความเชื่อเรื่องผี

คติความเชื่อเรื่องผีของชาวล้านนานั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ก่อนที่จะมีการเผยแพร่ลัทธิโบราณ เช่น การนับถือฤๅษี ลัทธิพราหมณ์ รวมทั้งก่อนที่ศาสนาพุทธจะเข้ามาในประเทศไทย ความเชื่อดังกล่าวฝังแน่นในโลกทัศน์ วิถีชีวิต และมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของชีวิตของชาวล้านนา (ขวลิต สัยเจริญ, 2542 : จ) ชาวล้านนามีความเชื่อเรื่องผีหลายประเภท ผีชั้นต่ำให้แต่โทษ ผีชั้นกลาง

ให้ทั้งคุณและโทษ ผีชั้นสูงให้ความคุ้มครองและให้คุณ และสามารถทำโทษมนุษย์ได้ ส่วนผีชั้นสูงสุด เป็นวิสุทธิเทพที่ให้คุณแต่ประการเดียว ไม่ว่าจะเป็นผีชั้นไหนล้วนมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์และพฤติกรรมชาวล้านนาในอดีต และต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ผีที่ปรากฏในความเชื่อของชาวล้านนา ได้แก่

(1) ผีฟ้า (พญาแถน) ผีฟ้าเทวดา หรือมนุษย์คู่แรกของโลก เรียกว่า “ปู่แถน – ย่าแถน” มีความเชื่อว่าเป็นผีที่รักษา และกำหนดชะตาชีวิตของชาวล้านนาที่เกิดมา จึงมีพิธีกรรม “ส่งแถน” (สงวน โชติสุขรัตน์, 2553 : 201)

(2) ผีอารักษ์ ซึ่งในสภาวะปกติถือว่าเป็นผีดี แต่หากมนุษย์ทำ การละเมิดล่วงเกินหรือละเลย ไม่ให้ความเคารพบูชา เช่นไหว้ ก็อาจทำร้ายมนุษย์ โดยบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่ไม่สงบ ไม่ดีงาม หรือถึงขั้นรุนแรงคือเกิดวิบัติฉิบหายได้ ดังนั้น เมืองที่ดี สถานที่ต่างๆ ก็ดี ต้นไม้ แม่น้ำ ลำห้วย ป่าเขา ต้นไม้รวมทั้งมนุษย์ล้วนแต่มีผีคอยดูแลรักษาอยู่ทั้งสิ้น ต่อไปนี้ก็จะยกตัวอย่างผีอารักษ์หรือผีที่คอยปกป้องดูแลสรรพสิ่งต่าง ๆ ตามแนวคิดของไทย โดยจะเรียงลำดับจากสูงหรือจากระดับสังคม ชุมชน ลงไปถึงปัจเจกชน

2.1) ผีฟ้า (พญาแถน) ผีฟ้าหรือพญาแถนคือผู้สร้างโลก สร้างจักรวาล สร้างมนุษย์ และสรรพสิ่งต่างๆ อย่างไรก็ตามผีฟ้าหรือพญาแถนนี้ก็หาได้ทำหน้าที่สร้างแต่เพียงอย่างเดียวไม่ หากแต่ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลรักษาด้วย ที่สำคัญที่สุดก็คือเป็นผู้กำหนดฤดูกาลและลมฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของผู้คนที่ต้องอาศัยน้ำฝนในการทำไร่ทำนา หากฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล ผู้คนไม่อาจทำอะไรทำนาได้ ความวิบัติฉิบหายก็ ย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยนัยนี้ผีฟ้าหรือพญาแถน จึงมีสถานภาพเป็นผู้ดูแลรักษามวล มนุษย์ โดยผ่านทาง การควบคุมดินฟ้า อากาศ และหากพิจารณาเฉพาะในกรณีของล้านนา เราจะเห็นได้ว่านอกเหนือจากแถนจะมีอิทธิพลเหนือชีวิตมนุษย์โดยทางอ้อมดังกล่าวแล้ว ปู่แถน-ย่าแถนยัง ถือว่าเป็นผู้สร้างและผู้กำหนดชะตาชีวิตของคนแต่ละคนด้วย ชีวิตของคนจะสุขทุกข์ จะเจ็บไข้ได้ป่วยหรือถึงตายในช่วงใด ล้วนเกิดแต่การที่แถนเป็นผู้กำหนดไว้ทั้งสิ้น

2.2) ผีเมือง ผีเมืองหรืออารักษ์เมือง ซึ่งในล้านนาเรียกว่า อะฮักเมือง บางแห่งเรียกว่าเจนเมือง เจนแปลว่าหลักหรือไม้คร่าว เช่น คร่าวฝาเรียก เจนฝา บางครั้งเรียกเสื้อเมืองบ้าง ผีเสื้อเมืองบ้าง

2.3) ผีบรรพบุรุษ หมายถึง วิญญาณของบรรพบุรุษที่ตายละจากโลกนี้ไปแล้ว แต่ยังคงคอยช่วยเหลือดูแลลูกหลาน ชาวล้านนานิยมเรียกว่า “ผีปู่ย่า” หรือผีที่เป็นต้นตระกูลดั้งเดิมว่า “แก้าผี” (เชียรชาย อักษรดิษฐ์, 2552 : 34)

2.4) ผีมด – ผีเม็ง เป็นผีบรรพบุรุษอีกประเภทหนึ่งที่ยังคงมีความคิด และความเชื่อ ธรรมเนียมปฏิบัติตลอดจนพิธีกรรมหลงเหลืออยู่บ้างในล้านนา เชื่อกันว่าแนวความคิด และความเชื่อ และพิธีกรรมเรื่องนี้คนล้านนารับมาจากชาวมอญ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเรื่องผีปู่ย่า ผีมด – ผีเม็ง

ในฐานะที่เป็นผีบรรพบุรุษของสายสกุลต่างๆ เราอาจตั้งเป็นสมมติฐานได้ว่า ผีมืด - ผีเม็ง เป็นการจัดแบ่งกลุ่มคนออกเป็นสายสกุลใหญ่ๆ 2 สายสกุล แต่เดิมนั้นคนในบางท้องถิ่นบางชุมชนนอกจากจะสังกัดผีปู่ย่าหนึ่งแล้ว ยังอาจต้องสังกัดอยู่ในสายผีมืดหรือผีเม็งสายใดสายหนึ่งด้วยก็ได้ หรือไม่ถ้าไม่สังกัดผีมืดหรือผีเม็ง ก็อาจสังกัดสายผสมระหว่างผีมืดกับผีเม็ง เรียกว่า สายมดขอนแก่น (ขอนแก่น หรือสุน แปลว่า ปนเปกกัน)

2. ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ไสยศาสตร์ หมายถึง ลัทธิอันเนื่องด้วยเวทมนต์คาถาและวิทยาคม ไสยแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) ไสยขาว หมายถึงวิชาลึกลับที่ใช้เวทมนต์คาถาไปในทางที่ดี เช่น ทำเครื่องรางของขลังไว้เพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือปลุกเสกเมตตามหานิยม และอิทธิวิธี่ เป็นต้น 2) ไสยดำ หมายถึงวิชาลึกลับที่ใช้เวทมนต์คาถาไปในทางชั่วร้าย เช่น ทำเสน่ห์ยาแฝด ผังรูปผังรอย ปล่อยคุณไสย บังคับวิญญาณ (ของคนที่ตายไปแล้ว) เป็นเดรัจฉานวิธี่ เป็นต้น

ไสยศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยลัทธิเวทมนต์คาถาและวิทยาคม ไสยศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งที่แยกย่อยออกมาจากศาสตร์ 18 ประการของอินเดียโบราณ ไสยศาสตร์แทรกอยู่ในเรื่องเกี่ยวกับ ความ เป็นอยู่ของคนไทยนับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตาย เช่น มีการเสกน้ำมันต์ สะเดาะเคราะห์ เพื่อให้คลอดบุตรง่าย ครั้นคลอดเสร็จแล้วก็มีพิธีฝังรก นำเด็กขึ้นเปล โกงผมไฟ ทำขวัญ และเมื่อเติบโตถึงวัยอันสมควรก็ต้องทำพิธีบวช สร้างบ้านใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ สวดบ้านใหม่วงหรีดาคา ถึงตอนทำัยก็มีการแต่งศพ ผูกตราสัง ทำโลงศพ เอาศพลงจากเรือน ทำประตูป่า ทำบันไดผี นำศพขึ้นเผา ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแทรกไว้ด้วยไสยศาสตร์ทั้งนั้น และความเชื่อเช่นนี้ ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีอยู่แต่ในบางท้องถิ่นเท่านั้น (สาคร สังขนา, 2556 : 48) ความเชื่อในไสยศาสตร์ ไสยศาสตร์เป็นศาสตร์มีมาแต่โบราณเกิดก่อนพุทธศาสนา ครั้นต่อมาไสยศาสตร์ได้ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศาสนาพราหมณ์ และเข้าไปแทรกในพุทธศาสนา นับว่าแพร่หลายมากในประเทศทั้งในอดีตและปัจจุบัน ชาวพุทธส่วนมากแม้จะประกาศว่านับถือพุทธศาสนา แต่ก็ไม่รังเกียจที่จะบูชาพระพิฆเนศ พระพรหม พระนารายณ์ ปู่ตา สำนักคนทรงต่างๆ ไสยศาสตร์ และศาสนามีลักษณะที่เหมือนกันอยู่ 2 อย่าง คือ 1) เกี่ยวข้องกับอำนาจหรือสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ศาสนาส่วนใหญ่ก็เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติเช่นกัน 2) ไสยศาสตร์และศาสนามีบทบาทที่ประกอบพิธีกรรมแล้วจะทำให้สบายใจขึ้น มีความสุขใจมากขึ้น คลายความกังวลมากขึ้น เมื่อคนเชื่อในไสยศาสตร์ก็จะมักห่างจากพุทธศาตร์มากขึ้นทุกที

แนวทางแก้ไปปัญหาความเข้าใจผิดนั้นสามารถทำได้ แต่ต้องร่วมมือร่วมใจกัน โดยเริ่มต้นที่พระสงฆ์ก่อน หลายรูปแทนที่จะสอนถูกต้องตามพระธรรมวินัย แต่พาชาวพุทธหลงทาง ไปยังเดรัจฉานวิชา เป็นต้น เป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไข มีวิธีดังต่อไปนี้ 1) พระสงฆ์ต้องเผยแผ่คำสอนที่ถูกต้องให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ 2) มีการตรวจสอบสื่อที่พิมพ์แต่ละสำนักว่าถูกต้องหรือไม่ มิใช่ใครจะพิมพ์อะไรก็ได้ทำตามใจชอบ 3) ตั้งหน่วยงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ขึ้นมาเพื่อแก้ต่างให้กับพุทธศาสนาให้

ทันท้วงที่ ทันเวลา 4) ขอความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อพัฒนาสื่อวิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ทางพุทธศาสนาให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์

3. ความเชื่อทางโหราศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 1314) ให้ความหมายของ คำว่าโหราศาสตร์ ไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์โดยอาศัยการโคจรของดวงดาว เป็นหลักคน ล้วนส่วนมากเชื่อโหราศาสตร์ เชื่อการทำนายทายทักว่าอนาคตของตนจะเป็นอย่างไร และเรียก ผู้ทำนายทายทักว่า โหร หรือ หมอเมื่อ โหราศาสตร์ในล้านนาแยกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ (มณี พยอมยงค์, 2537 : 14)

1) ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม เป็นความเชื่อที่มีมาแต่โบราณกาลมาจนกระทั่งทุกวันนี้เป็น ความเชื่อที่อาศัยการคำนวณทิศทางของดวงดาวว่าจะมีผลต่อชีวิตของมนุษย์ ในเวลาที่กระทำมงคล หรือจะออกเดินทาง มักนิยมดูฤกษ์ยามเสียก่อน เพื่อความเป็นสิริมงคลและมีโชค ปราศจากภัยอันตราย ทั้งปวง

2) ความเชื่อในเรื่องโชคชะตา เรามักจะเชื่อกันว่า คนจะโชคดีหรือร้าย ขึ้นอยู่กับชีวิตของตน โหร จะเป็นผู้มีบทบาทในการทำนายโชคชะตา สิ่งนี้จึงฝังแน่นอยู่ในใจของคนล้านนาไทยตลอดมา การ ทำงานทุกอย่างต้องหาฤกษ์ยามและเกี่ยวข้องกับโชคชะตาเสมอ

3) ความเชื่อเรื่องความฝัน ชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องความฝันว่าเป็นเครื่องบอกเหตุล่วงหน้า เมื่อจะเกิดเหตุการณ์สำคัญแก่ตน ลักษณะความฝันเกิดขึ้นหลายประการ คือ 1) บุพพนิมิต นิมิตที่เกิดขึ้น ส่อให้เห็นก่อนเป็นกลางบอกเหตุ 2) เทพสังหรณ์ เทวดาบอกหรือเทวดาตลใจ 3) จิตอาวรณ์ จิต คำนึงคิดถึงจึงฝัน 4) ธาตุโชน ธาตุพิการร่างกายไม่ปกติ

2. ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา ด้าน วิถีชีวิต

พระธาตุหริภุญชัย เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ตรัสรู้ธรรมแล้ว นำมาเผยแพร่ประกาศศาสนา พุทธบริษัทจึงให้ความเคารพศรัทธาพระองค์อย่างหาที่สุดมิได้ เมื่อ พระองค์ปรินิพพานแล้ว ในระยะแรกได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุออกเป็น 8 ส่วน เพื่อให้แต่ละแคว้น ได้นำไปกราบไว้สักการบูชา เพื่อระลึกถึงพระพุทธองค์ อันนำไปสู่การน้อมนำหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธองค์มาปฏิบัติ ไม่ประมาทในชีวิตเห็นภัยในวิภวสงสาร เพื่อจะได้เร่งทำบุญ เจริญจิตภาวนา ให้เข้าถึงความวิมุตติมรรค เพื่อจะได้ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีก ด้วยความเชื่อและอิทธิพลทาง พระพุทธศาสนา ตามตำนานล้านนาที่ได้กล่าวถึงการพบพระธาตุในวัดพระธาตุหริภุญชัย จึงเกิดความ เคารพศรัทธามากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวพุทธล้านนาที่มีอยู่ก่อนหน้านี้อันแล้ว จึงมีอิทธิพลต่อวิถี ชีวิตของชาวล้านนาอย่างยิ่ง เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวล้านนา พระธาตุหริภุญชัยเป็นพระบรม ธาตุประจำปีเกิดปีระกา จึงเป็นจุดมุ่งหมายของผู้ที่มาสักการบูชา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและ

ครอบครัว สร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่อาชีพการงาน ส่งผลให้ชีวิตสงบร่มเย็นเป็นสุข สุขกาย สุขใจ มีชีวิตราบรื่นไม่ติดขัด

วิถีชีวิตของชาวล้านนามีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่ง่าย กินง่าย ไม่ฟุ่มเฟือย มีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จิตใจอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นมิตรกับคนส่วนใหญ่ ไม่เบียดเบียนกัน ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่ปรากฏสะท้อนผ่านการทำบุญด้วยการมีพระธาตุหริภุญชัยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในล้านนา เพื่อทำบุญให้ได้เกิดทันในยุคของพระศรีอริยเมตไตรย ชาวพุทธล้านนาโดยทั่วไปมีความเชื่อว่า เมื่อสิ้นสุตยุคพระพุทธโคดมแล้ว ก็จะเป็นยุคของพระศรีอริยเมตไตรย นอกจากนี้ชาวล้านนามีความเชื่อว่า ถ้าผู้ใดมีความประสงค์อยากจะได้เกิดในยุคพระศรีอริยเมตไตรยแล้ว ก็จะต้องหมั่นทำบุญ ส่งสมบุญ หมั่นทำความดี รักษาศีล เจริญจิตเมตตาภาวนา เพื่อให้บุญได้หนุนนำให้ไปเกิดในยุคพระศรีอริยเมตไตรย เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผู้ที่เกิดในยุคนี้จะมีของทิพย์ มีอายุยืน มากกว่าสมัยพระพุทธเจ้าพระนามว่าพุทธโคดม ความเชื่อเช่นนี้จึงมีอิทธิพลต่อชาวล้านนาเกิดการส่งสมบุญทำบุญกันอยู่เนืองๆ ดังจะปรากฏให้เห็นตามประเพณี 12 เดือนของชาวล้านนา นอกจากนี้แล้วยังมีการทำบุญในเทศกาลต่างๆ เช่น การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญวันเกิด ทำบุญสะเดาะเคราะห์ ความเชื่อเรื่องตนบุญในทางล้านนา อาทิ ครูบาศรีวิชัย เป็นพระภิกษุ ผู้มีเมตตาบารมีชอบทำบุญ ทำทาน บูรณะซ่อมแซมศาสนสถาน บำเพ็ญตนเพื่อไปเป็นพระพุทธเจ้า ชาวล้านนาที่ศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่านเมื่อทราบข่าว มีการบอกบุญจากพระสงฆ์หรือประชาชนทั่วไป ประชาชนก็จะมาร่วมกันทำบุญร่วมกันกับท่าน เป็นการส่งสมบุญเพื่อปรารถนาให้ได้เกิดในยุคพระศรีอริยเมตไตรย ดังจะเห็นได้จากครูบาศรีวิชัยได้มาบูรณะซ่อมแซมวิหารหลวงในวัดพระธาตุหริภุญชัย ตลอดจนการบูรณะซ่อมแซมศาสนสถานในล้านนา ความเชื่อและอิทธิพลในการทำบุญเหล่านี้จึงมีอยู่จนถึงยุคปัจจุบัน เช่น พระสงฆ์รูปใดที่บูรณะซ่อมแซมวัด ชาวล้านนาก็จะร่วมทำบุญเพื่อสร้างสะพานบุญไปยังชาติหน้า นอกจากนี้การเข้าญาณสมบัติของพระสงฆ์ในทางล้านนา เมื่อท่านออกจากญาณแล้วชาวล้านนาก็จะไปร่วมทำบุญกับพระสงฆ์เหล่านั้น ดังจะเห็นได้ตามที่ปรากฏในทางสังคมล้านนา นอกจากนี้การทำบุญของชาวล้านนาจึงปรากฏให้เห็นอยู่เนืองๆ โดยเฉพาะการทำบุญปอย จะปรากฏให้เห็นเป็นระยะ เนื่องจากความเชื่ออิทธิพลในการทำบุญส่งผลให้ชาวล้านนาได้รับการซึมซับและถ่ายทอดเป็นประเพณีวัฒนธรรมสืบต่อกันมา ความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาด้วยแรงศรัทธาในศาสนาพุทธของชาวล้านนาทำให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการทำบุญทำกุศล การทำความดีเพื่อจะได้พบแต่สิ่งที่ดีในปัจจุบันและอนาคต รวมไปถึงการได้พบกับพระศรีอริยเมตไตรย อันจะมาในภายหน้าเมื่อยุคของพระสมณโคดมสิ้นสุดลง (ธนพร แต่งขาว, 2548 : 176)

ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวล้านนา ที่แทรกอยู่วิถีชีวิต คนโบราณล้านนายังสร้างค่านิยมให้บังเกิดขึ้นกับประชาชนด้วยการให้ประชาชน “บูชาตุ” คือถือเอาพระธาตุเจดีย์นั้นเป็นที่พึ่งของตน ทุกวันคืนเวลาไหว้พระแล้วจะต้องไหว้พระธาตุ ซึ่งเป็นที่พึ่ง

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็เห็นพุทธศาสนิกชนเข้ามากราบไหว้ สักการบูชาอยู่เนืองนิตย์ การกราบไหว้ สักการะ บูชา ส่งผลให้ผู้นั้นมีจิตใจที่สงบขึ้น ได้หยุดคิดระลึกถึงการทำความดีที่ผ่านมาตลอดจนการทำบุญในปัจจุบันขณะที่อยู่ในระหว่างการกราบไหว้สักการะบูชาในขณะนั้นส่งผลให้ผู้นั้นได้รับอานิสงส์แห่งบุญด้วยการถวายดอกไม้ ฐูป เทียน และ 2) ปฏิบัติบูชา หมายถึง การแสดงความเคารพบูชาด้วยการปฏิบัติสิ่งที่เป็นธรรม เช่น การไหว้ กราบ การแสดงความนับถือ นอบน้อมและการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นที่เคารพบูชา เพื่อจะได้เป็นเครื่องสติเตือนใจในการระลึกถึงพระพุทธเจ้า และทำความดีต่อไป

4. ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหรือบุญชัยของชาวพุทธล้านนา ด้านประเพณี วัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม หรือสังคม เมื่อมนุษย์เกิดขึ้นในสังคมใด มนุษย์ก็จะต้องอยู่ใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องมีวัฒนธรรมเพราะทุกคนต้องเป็นสมาชิกของสังคม (เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร, 2546 : 5) สำหรับประเพณี หมายถึง การพฤติปฏิบัติที่ติดต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนรวม เช่น การพฤติปฏิบัติในเรื่องอันว่าด้วยการเกิด การตาย การแต่งกาย การรื่นเริง การทำบุญ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า ประเพณีต่างๆ ที่ดำรงอยู่ได้กับชาวพุทธนั้นเป็นเพราะชาวพุทธมีความเลื่อมใสเห็นดีเห็นชอบกับประเพณีนั้นๆ หากความเลื่อมใสเห็นชอบนั้นคือปรมัตถธรรมนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ชาวพุทธมีความต้องการที่จะให้บุตรธิดาหรือลูกหลานของตนเอง มีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่วัยแรก เกิดจนถึงวัยเด็ก ให้สมกับคำว่าเป็นอุบาสกหรืออุบาสิกา อุบาสกนั้นเป็นคำนำหน้าชื่อของผู้ชาย อุบาสิกาเป็นคำนำหน้าชื่อของผู้หญิง เช่น อุบาสกแก้ว อุบาสิกาแก้ว ซึ่งแปลความเหมือนกันว่า ผู้เข้าไปใกล้พระรัตนตรัย ด้วยเหตุนี้จึงได้มีประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (วิโรจน์ อินทนนท์, 2549 : 196)

ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ในบางกลุ่มวัฒนธรรมศาสนาเป็นสิ่งที่สิ่งอื่น ๆ ของชีวิตต้องเกี่ยวข้องด้วยศาสนาเป็นความเชื่อและการปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเพื่อให้มนุษย์อยู่อย่างสันติทางจิตใจ กับอำนาจต่างๆ ในจักรวาล ศาสนาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรม (บงกชรัตน์ เตชะไตรศักดิ์, 2541 : 109) แคว้นล้านนาได้สืบทอดทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนานิกายหินยานมาจากหริภุชชัย ต่อมาพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอย่างมากอีกครั้งในสมัยพระเจ้ากือนา โดยพระองค์ทรงส่งราชทูตขอพระสงฆ์จากแคว้นสุโขทัยในสมัยพระเจ้าลิไท เพื่อขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนานิกายหินยานยังแคว้นล้านนา และในสมัยนั้นพระองค์ยังทรงโปรดให้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎกขึ้น

ชาวล้านนาส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ความเชื่อที่แทรกเข้ามาของเจดีย์ในด้านประเพณีวัฒนธรรม มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมว่า ทำดีต้องได้ดี ตลอดจนนิยมการทำบุญเพื่อหวังผลบุญ ประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนาจึงเกิดขึ้น เช่น การถวายโคม การทำบุญปอยหลวง สลากย้อม การทอดกฐิน การฟังเทศน์มหาชาติ การเข้าพระพรรษา (ขนิษฐา จิตชำนาญกุล, 2545 : 175) ตลอดจน

ประเพณีสำคัญของทางภาคเหนือ 12 เดือน ประเพณีทั้ง 12 เดือน ล้วนเกี่ยวข้องกับทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น สิ่งที่ปรากฏเด่นชัดอันเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบกันมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน ที่มีต่อความเชื่อต่อพระธาตุหริภุญชัย คือ การมีประเพณีสรงน้ำพระธาตุ ซึ่งเป็นการ แสดงออกคือความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีมายาวนาน เป็นประเพณีที่ทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เหนือ หรือวันแปดเป็ง ได้จัดให้มีงานประเพณีสรงน้ำพระธาตุหริภุญชัยขึ้นทุกปี มีศรัทธา ประชาชนจากทุกสารทิศเดินทางนำดอกไม้ ธูป เทียน น้ำมันสัปปายะมาสรงองค์พระธาตุหริภุญชัย และกราบสักการะ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต การงาน และครอบครัว โดยผู้ที่มาสรงน้ำพระธาตุ หริภุญชัยมีความเชื่อว่าจะเหมือนการได้สรงน้ำพระพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย ประชาชนบางส่วน ที่มากราบไหว้ สักการบูชา หรือสรงน้ำพระธาตุส่วนหนึ่งมาเพื่อทำบุญและบนบานอธิษฐานให้ได้ ประสบความสำเร็จในชีวิต หน้าที่การงาน สุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากศัตรู เมื่อการอธิษฐานสม ดังปรารถนาก็จะมาพากันมาแก้บน ทำให้ประชาชนมีจิตเลื่อมใสศรัทธามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะพระธาตุ หริภุญชัย เป็นพระธาตุประจำปีเกิดปีระกา ผู้ที่เกิดในปีระกาหรือปีไก่ นี้ ก็จะพากันมาทำบุญ แต่ถึง มิได้เกิดในปีระกา ประชาชนส่วนใหญ่ก็มากราบไหว้สักการบูชาเช่นเดียวกัน

การทำบุญตานก้วยสลาก ฯลฯ งานทานสลากภัตที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในล้านนา โดยชาวบ้านจะนำ สิ่งของที่จะทำบุญถวายพระธาตุมาประดับรวมกันเป็นรูปต้นไม้สูงใหญ่เรียกว่า “ต้นสลากย่อ้ม” เมื่อ เสร็จพิธีพระสงฆ์จะจับสลากเพื่อรับเครื่องไทยทานเหล่านั้น ในทางพระพุทธศาสนาการถวายทานแบบ สลากภัตถือว่ามีอานิสงส์อันยิ่งใหญ่

พระธาตุหริภุญชัย มีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางความศรัทธาของคนล้านนา จาก ความสำคัญดังกล่าวชาวลำพูนเชื่อว่าองค์พระธาตุหริภุญชัยมีความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งสักการะ คู่บ้านคู่เมืองลำพูน ดังนั้นในอดีตที่ผ่านมาจึงมีการประกอบพิธีสำคัญๆ ทางศาสนามากมาย ประกอบ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดพระธาตุหริภุญชัยยังถูกใช้เป็นสถานที่ทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของ เจ้าหลวงลำพูน นอกจากนั้นพระมหากษัตริย์ไทยและเชื้อพระวงศ์เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสก นิกรชาวลำพูน ก็จะต้องเสด็จมานมัสการกราบไหว้องค์พระธาตุหริภุญชัยทุกครั้ง

5. ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา ด้าน เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจ หมายถึง งานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจกจ่าย และการบริโภคใช้สอยสิ่ง ต่างๆ ของชุมชน จากนิยามความหมายนี้ แสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สร้างมูลค่าให้กับชุมชน อาจสร้างสินค้าที่เกิดจากชุมชนเอง แล้วกระจายจำหน่ายแก่ผู้มีความต้องการอุปโภคใช้สอยใน สินค้าเหล่านั้น อิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา ได้ส่งผลด้าน เศรษฐกิจ ดังนี้

(1) ด้านการผลิต สินค้าที่มีความสำคัญของชาวล้านนา เมื่อจำแนกออกเป็นประเภทสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) ประเภทนุ่งห่ม ได้แก่ เสื้อผ้าพื้นเมืองสำเร็จรูปที่ได้จากผ้าไหม ผ้าฝ้าย 2) ประเภทเครื่องประดับ ได้แก่ ไม้แกะสลัก โคม 3) สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องจักสาน ประเภทไม้ ไม้ไผ่ 4) ผลผลิตทางการเกษตร ลำไย หอม กระเทียม 5) อาหาร ใส่อั่ว แคบหมู น้ำพริกหนุ่ม น้ำพริกอ่อน ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหริภุญชัยของชาวพุทธล้านนา ได้เข้ามามีอิทธิพลด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า คนส่วนใหญ่ในล้านนาเป็นผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจในด้านการผลิตสินค้านี้ ความเป็นจริงแล้วพระพุทธศาสนาอาจไม่ได้เป็นผู้ผลิตโดยตรง แต่เป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยของการผลิตสินค้าเหล่านั้น เช่น หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาสอนให้คน มีความขยัน มีวินัย เสียสละ รับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อหลักธรรมเหล่านี้มีอยู่ในตัวคนที่เป็นปัจจัยการผลิตก็จะช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลในทางที่ดีต่อเศรษฐกิจของชาติโดยรวม

สำหรับจังหวัดลำพูนซึ่งภายหลังที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว การไหว้พระธาตุประจำปีเกิดส่งผลให้ประชาชนที่เกิดปีระกามาไหว้พระธาตุหริภุญชัยเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี สังเกตได้จาก ทางวัดมีการสั่งทางชุมชนให้ทำกรวยดอกไม้สำเร็จเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับศรัทธา ประชาชนที่มากกราบไหว้พระธาตุหริภุญชัย เกิดการผลิต การจ้างแรงงานในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ประชาชนก็มีรายได้ที่เกิดจากปัจจัยการผลิตเหล่านี้ ชุมชนรอบนอกวัดส่งผลให้เกิดสภาพเศรษฐกิจที่ขยายตัว เกิดร้านขายของขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อให้บริการแก่พุทธศาสนิกชนที่มากกราบไหว้บูชา อีกทั้งมีสินค้าพื้นเมือง อาทิเช่น ผ้าไหม ชุดพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง เกิดการแปรรูปสินค้า และผลิตภัณฑ์ของฝากประจำจังหวัด เช่น การนำลำไยมาแปรรูปเป็นสินค้า ข้าวซอยลำไย กวยเตี่ยวลำไย ขนมลำไย เค้กลำไย คุกกี้ลำไย ใส่อั่ว แคบหมู เป็นของฝากแก่ผู้มากกราบไหว้พระธาตุหริภุญชัย

ผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิเช่น โคมไฟ ไม้ไผ่ที่ใช้ในการทำโคมไฟเพื่อนำมาบูชาพระบรมธาตุหริภุญชัย ประชาชนที่ปลูกไม้ไผ่ ชุมชนที่ทำโคมไฟก็มีงานทำ ผู้สูงอายุมีงานทำ เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน ความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน จังหวัดลำพูนตั้งเป้าไว้จะแขวนโคมลอยหนึ่งแสนดวงเพื่อแขวนบูชาองค์พระธาตุหริภุญชัย ส่งผลให้เกิดการผลิตโคมลอยแต่ละชุมชน ชุมชนเกิดรายได้ มีอาชีพเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นสัมมาชีพถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา และเกิดการจ้างแรงงานในเขตรอบเมืองซึ่งเป็นผลจากความเชื่อและความศรัทธาในองค์พระธาตุหริภุญชัยด้วย

แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลจากองค์พระบรมธาตุคือ ถนนคนเดินหน้าวัดพระธาตุหริภุญชัย เป็นการริเริ่มถนนเส้นทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในจังหวัด มีการนำสินค้าพื้นเมืองที่หลากหลาย ทั้งอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นวางแผงตามถนนหน้าพระธาตุหริภุญชัยทุกวันศุกร์ ส่งผลให้ผู้ที่มาไหว้พระธาตุหริภุญชัยได้มีโอกาสเที่ยวและถือโอกาสจับจ่ายใช้สอยสินค้า เดินเล่นผ่อนคลายได้ด้วย ผังตรงข้ามกับวัดพระ

ธาตุหรือบุญชัยมีสะพานข้ามทุ่ง ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นภายในลำพูน ทั้งเสื้อผ้า ของฝาก สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องแกะสลัก ผู้ที่มากราบไหว้พระธาตุสามารถแวะเที่ยวชมและซื้อเป็นของฝากซึ่งเป็นผลิตผลจากจังหวัดลำพูนได้ ร้านอาหาร ร้านค้า บริเวณรอบวัดพระธาตุหรือบุญชัย เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ในการทำอาหาร การเกษตร จักสาน ทำให้ประชาชนในบริเวณรอบวัดได้มีอาชีพ เกิดรายได้หมุนเวียนในครัวเรือน ประชาชนบางส่วนสามารถประกอบธุรกิจขนาดเล็ก ขายอาหารตามสั่ง ขายน้ำ ขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งประชาชนที่มากราบไหว้จะถือโอกาสบริการร้านค้าเหล่านี้

(2) ด้านการจำหน่าย เศรษฐกิจของชาวล้านนาส่วนใหญ่เป็นสินค้าพื้นเมือง ผลิตเอง ใช้เองในชุมชนหรือจังหวัด จึงเป็นเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนภายในชุมชน หรือจังหวัด ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลมีอิทธิพลจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับ การจำหน่ายให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ด้วย

(3) การบริโภคใช้สอย ชาวล้านนาเป็นผู้มีอุปนิสัยเรียบง่าย การใช้สอยจึงเป็นไปตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก หลักธรรมที่ปรากฏชัดเช่นในการใช้สอยอย่างมีคุณค่า พระธรรมปิฎกกล่าวไว้ว่า “พุทธไม่เน้นผลิตมากกระตุ้นการบริโภคให้มาก เพราะนั่นจะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติมาก หากแต่เน้นการผลิตน้อยบริโภคน้อย เป็นการรักษาคุณภาพธรรมชาติ” ดังนั้น หลักการบริโภคแนวพุทธจึงอยู่บนพื้นฐานของอารักขสัมปทา คือประหยัดอดออม ไม่สุรุ่ยสุร่าย ใช้ระบบบุญนิยมให้ทานแทนทุนนิยม ที่มีลักษณะกระตุ้นการบริโภค เสพเสวยอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ด้านบริการ จำหน่ายจ่ายแจก ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่มุ่งหวังกำไร เน้นมิตรภาพตามหลักกัลยาณมิตรและความพอดี พระพุทธศาสนามีเป้าหมายสูงสุดในชีวิตที่มีใช้ ความมั่งคั่งพร้อมทางด้านวัตถุเท่านั้น หากแต่เป็นความสูงส่งด้านจิตปัญญา ความอิสระหลุดพ้น

ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหรือบุญชัยของชาวล้านนา ด้านเศรษฐกิจ ชาวล้านนาจะนำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เริ่มตั้งแต่การผลิตมีความเอาใส่ใจ การจำหน่าย ที่มีความยุติธรรม การบริโภคใช้สอยในสิ่งที่มีประโยชน์เพื่อความพอเหมาะสมควร พอดีกับการใช้สอย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลทางพระพุทธศาสนาที่เข้ามามีส่วนช่วยกลมเกลียวชาวล้านนาให้ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบล้านนา

บทสรุป

อิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหรือบุญชัยของชาวล้านนาส่งผลให้มีวิถีชีวิตสงบเรียบง่าย มีประเพณีการบูชาพระธาตุ การสรงน้ำพระธาตุ การถวายสลาก การถวายโคม ที่สะท้อนผ่านความเชื่อและความศรัทธาในพระธาตุหรือบุญชัย ทำให้ชาวล้านนาารู้จักพึ่งพาตนเอง ให้ดำเนินชีวิต

ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบล้านนา ความเชื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการทำความดี สำหรับการดำเนินไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดปัญญา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อพระธาตุหรือภูเขาศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธล้านนา เป็นความเชื่อเรื่องพระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดีย และศรีลังกา หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ทรงปรินิพพาน เพื่อเป็นการระลึกถึงพระพุทธองค์ส่งผลให้เกิดการเคารพนับถืออย่างแพร่หลายในหมู่ชาวพุทธ ในระยะแรกชาวพุทธล้านนานับถือพุทธศาสนาแบบมหายาน ตลอดจนพราหมณ์ และผี หน่วยงานภาครัฐ องค์กรทางศาสนาควรกำหนดเป็นนโยบายและส่งเสริมให้เกิดความรู้ความศรัทธาในระดับต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดปัญญาในระดับสูง เพื่อให้ระลึกถึงพระพุทธเจ้า แล้วน้อมนำหลักธรรมคำสอนของพระองค์มาปฏิบัติให้บรรลุผล นิพพาน โดยไม่ประมาทในการทำ ความดี ผลจากการปฏิบัติประโยชน์ในระดับต้น ส่งผลให้ประชาชนทำความดี มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ส่วนผู้ที่มุ่งประโยชน์ในระดับสูงก็นำตนไปสู่ความหลุดพ้นคือพระนิพพาน เป็นการระลึกถึงพระองค์ และพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์แล้ว น้อมนำไปปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการเขียนบทความวิชาการครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวความคิดการบูรณซ่อมแซมพระธาตุเจดีย์ของพระอริยะสงฆ์ล้านนา หรือศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและอิทธิพลของความเชื่อของพระธาตุเจดีย์ในประเทศไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). **ประวัติพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2560). **พระพุทธศาสนาเถรวาท**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชวลิต สัยเจริญ. (2542). “อิทธิพลด้านคติความเชื่อเรื่องผีที่มีผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านนาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานวิจัย**. เชียงใหม่: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดิเรก ก้อนกลีบ และคณะ. (ม.ป.ป.). **ลำพูนสู่มรดกโลก**. เชียงใหม่: หจก.ดารารัตน์การพิมพ์, ม.ป.ป.

ชนพร แต่งขาว. (2548). “การศึกษาวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เจียรชาย อักษรดิษฐ์. (2552). **พิธีกรรมพืชนผี**. เชียงใหม่: ธารปัญญา จำกัด.

นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2536). **ศาสนากับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

บงกชรัตน์ เตชะไตรศักดิ์. (2541). **ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม**. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระครูจิระธรรมธัช. (2557). **พุทธศิลป์ไทย**. ขอนแก่น: หจก. คลังน่านาวิทยา.

พระศรีธรรมโสภณ (บรรณธิการ). (2550). **สมุดภาพโบราณ วัดพระธาตุหริภุญชัย**. เชียงใหม่: บริษัท
สันติภาพแพ็คพรีนธ์ จำกัด.

พินิจ หาญพานิชย์ และคณะ. (2555). **ตามรอยเสด็จฯ จังหวัดลำพูน**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ..

เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร. (2546). **ชีวิตและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: วังอักษร.

มณี พะยอมยงค์. (2537). **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิโรจน์ อินทนนท์. (2554). **ความคิดล้านนา**. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

_____. (2549). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา
คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สงวน โชติสุขรัตน์. (2553). **ประเพณีไทยภาคเหนือ**. นนทบุรี: ศรีปัญญา.

สาคร สังขนา. (2556). “ศึกษาวิเคราะห์พุทธพยางกรณ์กับความเชื่อของสังคมไทย”. **สารนิพนธ์พุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรชัย จงจิตงาม. (2555). **ล้านนา อาร์ตแอนด์คัลเจอร์**. กรุงเทพมหานคร: มิวเซียมเพลส.

โสภา ชานะมูล. (2534). “ครูบาศรีวิชัย “ตนบุญ” แห่งล้านนา (พ.ศ.2421 – 2481)”. **วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรชัย จงจิตงาม. (2555). **ล้านนา อาร์ตแอนด์คัลเจอร์**. กรุงเทพมหานคร: มิวเซียมเพลส.